

ANDTS-plan för Växjö kommun (alkohol, narkotika, dopning, tobak och spel)

2022–2027

Dokumenttyp Styrande dokument	Dokumentnamn ANDTS-plan för Växjö kommun 2022–2027	Fastställd/Upprättad Kommunfullmäktige 2022-12-13 § 219	Senast ändrad i dnr: 2022-12-13 Dnr KS/2014-00627
Dokumentansvarig Kommunstyrelsen		Tidigare ändringar	Giltighetstid Från 2022-12-13 Till och med 2027-12-31
Dokumentinformation ANDTS-plan för Växjö kommun ersätter Alkohol- och drogpolitiskt program och Handlingsplan inom området alkohol, narkotika och tobak.			

**Växjö
kommun**

ANDTS-plan för Växjö kommun

(Alkohol, narkotika, dopning, tobak och spel)

2022–2027

Innehåll

1. Inledning.....	4
1.1. Växjö kommunkoncerns styrmodell	4
2. Bakgrund	5
2.1. Syfte.....	5
2.2. Risk och skyddsfaktorer	5
2.3. Samverkan.....	6
2.4. Hållbara Växjö 2030.....	6
2.5. Växjö kommuns processer och riktningmål.....	7
3. Utvecklings- och insatsområden.....	7
3.1. Utvecklingsområdet insatser för alla.....	7
3.1.1. Barns Bästa gäller!	8
3.1.2. Främja goda relationer och tillgängliga miljöer	8
3.1.3. Främjande fysiska miljöer	9
3.1.4. Gemensamma metoder och strategier.....	9
3.1.5. Sammanställ och förmedla kunskap om ANDTS	9
3.1.6. Alkoholprevention för äldre.....	9
3.2. Utvecklingsområdet insatser för särskilda grupper	10
3.2.1. Utveckla samverkansformer	10
3.2.2. Tydliga rutiner och vad som händer sedan	10
3.2.3. Föräldraskapsstöd.....	10
3.3. Utvecklingsområdet stöd till enskilda personer.....	10
3.3.1. Riktat stöd till barn och unga	11

3.3.2. Stärk den enskildes resurser	11
3.3.3. Förtydliga roller och samverkan	11
Ordlista	12
Referenser	13

Dokumentinformation:

Planen har beslutats 2022 12-13 av Kommunfullmäktige och gäller för perioden 2022–2027.

Definitioner:

Med Växjö kommun menas samtliga förvaltningar och bolag som ingår i Växjö kommunkoncern.

1. Inledning

1.1. Växjö kommunkoncerns styrmodell

I Växjö kommunkoncerns styrmodell samlas krafterna för att nå visionen om att skapa en fantastisk plats att bo, leva och verka på för invånare, företag och besökare – idag och i framtiden. Hållbarhetsprogrammet och planer blir levande då de tillsammans med nya initiativ, förändringar och behov ses i en helhet i respektive huvudprocess och stödprocess. Detta förmedlas genom den årliga budgetprocessen till varje nämnd och styrelse.

- Planen förtydligar den politiska viljeinriktningen och tydliggör beroenden och samverkan mellan processer, förvaltningar och bolag. Externa intressenter kan komma att beröras.
- Planen innehåller inga beskrivningar av enskilda aktiviteter utan ger förslag på möjliga åtgärdsområden som kan bidra till positivt till hållbarhetsprogrammets målbilder och huvudprocessernas riktningssmål. Enskilda aktiviteter definieras i den årliga budgeten och arbetas in i varje nämnds och styrelser internbudget och affärsplan.
- Planen innehåller inga mål eller nyckeltal. Uppföljning av måluppfyllelse sker genom analys av nyckeltal i Växjö kommuns årliga budget och i Hållbara Växjö 2030.
- Planen inbegriper prioriterade utvecklingsområden och insatsområden som Växjö kommunkoncern har rådighet över eller har möjlighet att påverka. Växjö kommun ses härmed som en möjliggörare för att åstadkomma goda resultat för den långsiktiga utvecklingen tillsammans med externa intressenter.
- Planen innehåller inte aspekter kopplade till organisation eller resurser. Ställningstaganden rörande dessa delar ingår i budgetprocessen.

2. Bakgrund

2.1. Syfte

ANDTS-plan för Växjö kommun är en gemensam viljeriktning för att skapa gemensam styrka och synergieffekter och en tydligare systematik i arbetet med frågor som rör ANDTS.

Planen ska skapa en tydlig grund för prioritering för kommunens verksamheters arbete med ANDTS.

2.2. Risk och skyddsfaktorer

Det finns samband mellan användning av alkohol, narkotika, tobak och spel om pengar. Användning av ANDTS är också förknippad med en självrapporterad sämre allmän hälsa, mer psykiska besvär och suicidtankar. Bland personer som har flera ANDTS-bruk är det också fler som har en socioekonomiskt utsatt position. Ett förebyggande arbete med utgångspunkt i risk- och skyddsfaktorer kan därför ge resultat inom flera områden.

Risikfaktorer är faktorer som ökar risken för ett utfall, till exempel att barn och unga ska börja använda eller få problem av alkohol, narkotika, tobak eller spel om pengar. Skyddsfaktorer är faktorer som skyddar människor från ohälsa kopplad till olika levnadsvanor och dämpar effekten av riskfaktorer.

Gemensamma riskfaktorerna för alkohol, narkotika, tobak och spel om pengar är:

- Lägre socioekonomisk position utifrån föräldrars utbildningsnivå, yrke och bostadsområde.
- Sämre skolprestationer som låga, ofullständiga eller inga slutbetyg från grundskolan.
- Frånvaron av trygga uppväxtvillkor, exempelvis att växa upp med en förälder eller i familjehem, förälder med psykisk sjukdom, förälder med alkohol- eller narkotikadiagnos eller problem med spel om pengar, förälder som får fängelsestraff eller med våld i hemmet.

- Användning av någon av substanserna eller att spela om pengar. Individuella förutsättningar neuropsykiatrisk funktionsnedsättning som till exempel ADHD, beteendeproblem eller att vara pojke.

Genom att fokusera på att allmänt främja en god hälsoutveckling och samtidigt identifiera och stärka personer med flera riskfaktorer och få skyddsfaktorer tidigt, kan samhället bidra till färre ANTS-relaterade problem och ökad jämlikhet i hälsa (Folkhälsomyndigheten, 2022).

2.3. Samverkan

Framtagandet av planen har skett genom en styrgrupp och en arbetsgrupp med representanter från kommunledningsförvaltningen, utbildningsförvaltningen, förvaltningen för arbete och välfärd och Växjöbostäder.

Planen grundar sig i den nationella ANDTS-strategin och *Regional Handlingsplan ANDTS och brottsförebyggande arbete*,

2.4. Hållbara Växjö 2030

ANDTS-planen ligger inom ramen för hållbarhetsprogrammet Hållbara Växjö 2030, som är en del för att nå Växjö kommuns vision; en fantastisk plats att bo, leva och verka i för invånare, företagare och besökare - idag och i framtiden.

ANDTS-planen bidrar till flera målbilder i hållbarhetsprogrammet, den ligger i linje med ett Växjö som år 2030 är "Tryggt och tillitsfullt", "Rättvist och ansvarstagande", "Växande och inkluderande" och "Grönt och hälsosamt".

ANDTS-planen är därför ur många perspektiv ett strategiskt viktigt område för att uppnå ett mer hållbart Växjö 2030.

Planen arbete bedöms bidra till utmaningarna i Hållbara Växjö 2030; Jämlikhet och jämställdhet, Trygghet och samhällsgemenskap, Hälsa och välbefinnande och Kunskap, livslångt lärande och utbildning.

2.5. Växjö kommuns processer och riktningmål

ANDTS-planen riktar sig till samtliga huvudprocesser. Planen gäller samtliga förvaltningar och bolag utifrån vilka insatser som respektive nämnd och styrelse väljer att utveckla.

3. Utvecklings- och insatsområden

I Växjö kommun bör uppsökande och andra förebyggande insatser, social trygghet med fokus på funktionsförmåga, resurser och möjligheter till ett självständigt liv, anhörigstöd, samt insatser till barn och unga ha fortsatt och tydlig prioritet.

Växjö kommun ska arbeta för ett effektivt och kunskapsbaserat förebyggande ANDTS-arbete.

Med utgångspunkt från en indelning av förebyggande insatser med tre fokusområden består planen av tre utvecklingsområden: Insatser för alla, insatser för särskilda grupper och insatser för enskilda personer.

Inom utvecklingsområdena finns insatsområden som kan bidra till en tydlig grund för prioritering för kommunens verksamheters arbete och en positiv utveckling inom området ANDTS.

3.1. Utvecklingsområdet insatser för alla

Utvecklingsområdet avser insatser innan problem vad gäller alkohol, narkotika, dopning, tobak och spel har utvecklats. Följande insatsområden för hela befolkningen bör prioriteras.

3.1.1. Barnens bästa gäller!

Växjö kommun, övriga kommuner i länet och Region Kronoberg utvecklar tillsammans med polisen och idéburen sektor en arbetsmodell, Kronobarnsmodellen för att på bästa möjliga vis arbeta med fokus på främjande och förbyggande arbete, gå tidigt in i skeenden som rör barn samt uppbygga en god och likvärdig samverkan mellan alla verksamheter och aktörer som möter barn.

Växjö kommun ska

- inom ramen för Barnens bästa gäller! och arbetsmodellen Kronobarnsmodellen utveckla det förebyggande ANDTS-arbetet.

3.1.2. Främja goda relationer och tillgängliga miljöer

Växjö kommun arbetar för goda relationer mellan vuxna och barn och ungdomar.

Växjö kommun ska

- prioritera insatser som syftar till att utveckla social kompetens och förmågan att fatta sunda beslut och
- prioritera insatser som syftar till att utveckla en skyddande och vårdande miljö som främjar lärande och som har tydliga regler om användandet av droger.

Växjö kommun ska

- utveckla arbetet med inkluderande och tillgängliga miljöer som utgår ifrån barns behov, delaktighet och intressen. Arbetet bör omfatta den fysiska, sociala och pedagogiska miljön.
- utveckla arbetet med att främja barn och ungas delaktighet och bärande relationer till tillitsfulla vuxna. Hänsyn ska tas till alla barn och ungas behov och förutsättningar och alla barn och ungdomar ska ges möjlighet att nå så långt som möjligt i sin personliga utveckling.

3.1.3. Främjande fysiska miljöer

Växjö kommun arbetar för att den fysiska miljön främjar hälsan och inte möjliggör bruk av droger.

Växjö kommun ska

- utveckla arbetet med att identifiera och kartlägga platser för öppen narkotikaförsäljning och vidta situationella åtgärder för att påverka situationer och bryta mönster i syftet att motverka öppen narkotikaförsäljning
- ha tobaksfria områden, tobaksfria skolor/tobaksfri skoltid och
- ska ha narkotikafria bostäder/bostadsområden.

3.1.4. Gemensamma metoder och strategier

I Växjö kommun ska förvaltningar och bolag ha gemensamma metoder och strategier inom området ANDTS.

Växjö kommun ska

- arbeta för likvärdighet mellan skolorna inom området ANDTS och
- arbeta fram ett evidensbaserat material som kan ingå i undervisningen i olika årskurser.

3.1.5. Sammanställ och förmedla kunskap om ANDTS

Växjö kommun ska ha ett kunskapsbaserat ANDTS-arbete. Växjö kommun ska sammanställa och kommunicera kunskap om ANDTS internt och externt.

3.1.6. Alkoholprevention för äldre

Växjö kommun ska utveckla det alkoholpreventiva arbetet för äldre med kunskap om att alkohol i kombination med åldrandet kan öka risken för skador och sjukdomar.

3.2. Utvecklingsområdet insatser för särskilda grupper

Utvecklingsområdet avser insatser för särskilda riskgrupper. Följande förebyggande insatsområden bör prioriteras.

3.2.1 Utveckla samverkansformer

Växjö kommun ska utveckla former för samordning, så att de förebyggande insatserna kan komplettera varandra och därmed ge större effekt.

Växjö kommun ska

- ha särskilt fokus på samverkan mellan utbildning, socialtjänst, hälso- och sjukvård, polis, bostadsbolag och idéburen sektor.
- delta i regional samverkan inom ramen för *Regional Handlingsplan ANDTS och brottsförebyggande arbete*,
- samverka med restaurangerna genom metoden Ansvarsfull Alkoholserving.

3.2.2. Tydliga rutiner och vad som händer sedan

Växjö kommun ska ha generella framtagna rutiner som beskriver hur man agerar när det finns misstanke om att brukare/klient/elev har problem kopplat till ANDTS.

3.2.3. Föräldraskapsstöd

I Växjö kommun erbjuds föräldern tidigt och lättillgängligt stöd i föräldrarollen.

Växjö kommun ska erbjuda

- föräldrastöd/individuella samtal, föräldrautbildningar och tematiska föräldramöten.

3.3. Utvecklingsområdet stöd till enskilda personer

Utvecklingsområdet avser insatser riktat till individer som redan utvecklat problem.

Följande åtgärdande insatsområden bör prioriteras.

3.3.1. Riktat stöd till barn och unga

Det är en riskfaktor att växa upp med en förälder med psykisk sjukdom eller alkohol och narkotikadiagnos, förälder som har problem med spel och pengar.

Växjö kommun ska

- erbjuda stödgrupper för barn med erfarenhet av beroende, våld, psykisk ohälsa och/eller starka föräldrakonflikter i sin familj och stödgrupper för barn i familjer med alkoholmissbruk och eller våld.

3.3.2. Stärk den enskildes resurser

Växjö kommun ska stärka den enskildes resurser, funktionsförmåga och möjligheter till självständigt liv, exempelvis genom stöd till sysselsättning, bostad och utbildning.

3.3.3. Förtydliga roller och samverkan

För att förbättra stöd till ungdomar ska roller och samverkan förtydligas mellan olika insatser som exempelvis mobila team, fältsekreterare och skolsocionome

Ordlista

Förebyggande arbete

Förebyggande arbete handlar om att med olika insatser undvika att något händer som påverkar hälsan negativt, det vill säga kan leda till olyckor eller sjukdom.

När det gäller förebyggande arbete är det vanligt att utgå från indelningen i indikerad (riktat till individer som redan utvecklat problem), selektiv (riktat till särskilda riskgrupper) och universell (riktat till hela befolkningen innan problemen har utvecklats) nivå.

Insatser på universell nivå, som riktar sig till hela populationer, kan antas påverka fler individer med ökad risk för problem än insatser på grupp- och individnivå. Det betyder att små insatser för många kan ge större effekter i befolkningen som helhet. (Folkhälsomyndigheten, 2022).

Hälsofrämjande arbete

Ett hälsofrämjande förhållningssätt kännetecknas av ambitionen att identifiera och stärka individens egna resurser och att öka delaktighet och tilltro till den egna förmågan. Det kan handla om insatser på befolknings- och gruppnivå, men även om att stödja den enskilda individen att ta eget ansvar för sin hälsa (Folkhälsomyndigheten, 2022).

Föräldraskapsstöd

Föräldraskapsstöd är insatser, aktiviteter och verksamheter riktade till föräldrar som stärker föräldraförmågan och relationen mellan förälder och barn. Det kan handla om att ge föräldrar kunskap om barnets rättigheter, hälsa och utveckling, att stärka föräldrars relation till varandra eller deras sociala nätverk (Myndigheten för familjerätt och föräldraskapsstöd, 2022).

Situationell brottsprevention

Situationell brottsprevention syftar till att förebygga brott genom att förändra situationer där brott sker för att minska och/eller minimera faktorer som möjliggör att brott sker. Det kan handla om att öka ansträngningen som krävs för att begå brottet, öka risken att upptäckas, minska belöningen av brottet, minska provokationer som kan medföra en brottslig aktivitet, och att ta bort ursäkter till att begå brottsliga handlingar (Brå, 2022).

Referenser

Andreasson S, Chikritzhs T, Dangardt F, Holder H, Naimi T, Stockwell T (2019) *Alkoholen och samhället 2019: Alkohol och äldre*, Stockholm: Svenska Läkaresällskapet, Svensk sjuksköterskeförening, CERA & IOGT-NTO.

Folkhälsomyndigheten (2022): *Att lyckas med ANDTS-prevention. En snabbguide för lokalt hälsofrämjande och förebyggande arbete baserad på European drug prevention quality standards (EDPOS)*

Folkhälsomyndigheten (2022): *Risk- och skyddsfaktorer för alkohol, narkotika, tobak och spel om pengar hos barn och unga*

Länsstyrelsen Kronoberg (2022): *Regional handlingsplan ANDTS och Brottsförebyggande arbete 2022–2026*.

Regeringens skrivelse 2021/22:213: *En samlad strategi för alkohol-, narkotika-, dopnings- och tobakspolitiken samt spel om pengar 2022–2025*.

Internet

<https://bra.se/forebygga-brott/forebyggande-utifran-amne/situationell-prevention.html>

https://www.emcdda.europa.eu/publications/mini-guides/schools-and-drugs-health-and-social-responses_en

<https://www.regionkronoberg.se/vardgivare/arbetsomraden-processer/barn-och-unga/barnens-basta-galler-i-kronoberg/kronobarnsmodellen/>